

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys från Ytterselö kyrka, Strängnäs stift - komplettering

Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys från Ytterselö kyrka, Strängnäs stift - komplettering*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:68). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

11 December 2018

12 Augusti 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:99 & 2019:68

Hans Linderson

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS FRÅN YTTERSELÖ KYRKA,
STRÄNGNÄS STIFT - KOMPLETTERING**

Uppdragsgivare: Daniel Eriksson, Bygg & Hantverk i Karlskoga AB, Valåsen 308, 691 94, Karlskoga, info@lobergfalla.com

Område: Strängnäs **Prov nr:** 72714-72727 72780-72784 **Antal Prov:** 14+5

Dendrokronologiskt objekt: Långhuset (72714-72720)(72780-72783) Sakristian (72721)(72784) Tornet (72722-72727) Kursivt = komplettering

Resultat: *från väst †från söder Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter

Dendro nr:	Provnr; Objekt bb=bindbj tak=takutspr ågsbräda mst=mellan- stolpe Takstolsnr*† S=söder N=norr Ö=öst V=väst	Träd -slag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	Kommentarer (mer vågad datering inom parentes) ST= samma träd
72714	1; bb 8* N	Tall	72; 1	Sp 45, W	Ej datering		
72715	2; bb 5* S	Tall	49	Sp 30, ej W	Ej säker		(1183-1200)
72716	3; bb 2* S	Tall	48	Sp 32, W	1187	V 1187/88	
72717	4; yttre rem 22/23 S	Tall	60; 1	Sp 35, nära W		X-2	(1513-1520 1700-07)
72718	5; inre rem 19/20 S	Tall	77; 1	Sp 38, W		X	(V1515/16 V1702/03)
72719	6; tak	Ek	145; 1	Ej Sp, ej W	1168	1188 1 juni+2v	ST 72720
72720	14; tak	Ek	165+ew; 1	Sp 18, W	1187	1188 1 juni+2v	ST 72719
72721	7; inre rem 4/5† Ö	Ek	53; 1	Sp otydlig, W?	1427	Juli-Aug 1427	ST 72784
72722	8; hörnst. NÖ	Tall	114; 1	Sp 51, W	1227	V 1227/28	
72723	9; mst. 3 S	Tall	63; 1	Sp 50, W	1227	V 1227/28	
72724	10; mst. 1 V	Tall	82; 1	Sp 48, W	1227	V 1227/28	
72725	11; mittbjälke tornhuv	Ek	104; 1	Sp 15, W?	1213	1213-1222	(1213-1214)
72726	12; västra bjälke tornhuv	Ek	84;1	SP 17, W	Ej säker		(V 1030/31)
72727	13; planka torn	Tall	114	Sp 51, W	Ej säker		(V 1582/93)
72780	15;ytt remN	Tall	88;1	Sp 49, W	Ej datering		
72781	16;ytt remN	Ek	45+ew;1	Sp 10+ew, W	(1427)	(Juni 1428)	
72782	17;ytt remS	Tall	38;1	Sp 7 nära W	Ej datering		
72783	18;stickbj3S	Tall	71	Sp 44, W	(1759)	(V 1759/60)	
72784	19;ytt remW	Ek	52-LLw	Sp 10, W	1427	Juli-Aug 1427	ST 72721

Kommentarer till ovanstående resultattabell

De gemensamma dateringarna till trots är det svaga dendrokronologiska korrelationer som om virket är hämtat från skilda ståndorter men relativt lokalt. Prov 72717 och 72718 dateras dock väl sinsemellan. X är ett specifikt men okänt årtal, möjligen endera vinterhalvåret 1515/16 eller 1702/03. Många av träden uppvisar ganska breda årsringar vilket indikerar ganska öppna och/eller unga skogar när de avverkas så som det brukar bli vid större befolkningstryck.

Komplettering prov 72780-72784

Från långhuset framkommer inga helt säkra dateringar från kompletteringen. Provet från sakristian, 72784, är från samma träd som 72721 och avverkningen dateras till **juli-augusti 1427**.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av provena. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46-46-2227891, Fax +46-46-2224830 e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891